

Informatīvs materiāls par cilvēku tirdzniecības riskiem digitālajā vidē

Kampanas
"Ne viss ir zelts, kas spīd!"
apkopojums

Satura rādītājs:

Upura vārds	 Āķis	Rezultāts	Lapas
Katrīna	Instagram vietnē sludinājums darbam modeļu agentūrā	Iesaistīšana prostitūcijā	3 - 4
Kristiāns	Čatiņš un kailfoto apmaiņa vietnē Snapchat ar simpātiju	Kailfoto jaunu cilvēku rokās, seksuālā eksploatācija	5 - 6
Rolands	Facebook vietnē sludinājums haltūrai zemnieku saimniecībā	Eksploatācija darbā, fiziska ietekmēšana	7 - 8
Sofija	Facebook vietnē sludinājums darbam ārzemēs	Piespiedu darbs	9 - 10
Igors	E-pastā saņemts darba piedāvājums	Piespiedu darbs, brīvības ierobežošana	11 - 12
Larisa	Draudzene jauno vecāku portālā	Eksploatācija, piespiežot ubagot	13 - 14
Evija	Vietnē TikTok saņemts aicinājums strādāt ārzemēs	Piespiedu fiktīvās laulības	15 - 16
Arvis	Randiņš ar meiteni no vietnes Tinder	Orgānu tirdzniecība	17 - 18

Par kampaņu “Ne viss ir zelts, kas spīd!”

Tiesībsargs sociālajos medijos īsteno kampaņu “Ne viss ir zelts, kas spīd!”, lai skaidrotu cilvēku tirdzniecības problēmu Latvijā. Īpašu uzmanību tiesībsargs pievērš tieši digitālajai videi, kurā cilvēki nereti ierauga kādus ļoti vilinošus darba vai iepazīšanās piedāvājumus, taču nav gana uzmanīgi, pieļauj kļūdas un attopas briesmīgos, dzīvībai bīstamos apstākļos vai pat pazūd uz neatgriešanos.

Kā liecina lešlietu ministrijas dati*, 2021. gadā Latvijā 61 cilvēks tika identificēts kā cilvēku tirdzniecības upuris: 49 vīrieši un 12 sievietes. 53 cilvēki cietuši no darbaspēka ekspluatācijas (būvniecība, pārtikas ražošana, lauksaimniecība, mežizstrāde un ēdināšana), septiņi – no seksuālās ekspluatācijas, bet viens cilvēks – no piespiedu fiktīvajām laulībām. Šie ir tie gadījumi, kuri ir konstatēti, taču noteikti ir arī tādi, par kuriem vēl nezinām.

 Kampaņas mērķis ir ar piemēriem vērst uzmanību uz to, cik viegli ievainojams Tu vari būt. Lai arī aiz katra stāsta nestāv konkrēta cilvēka piedzīvotais, stāsti ir balstīti Latvijas un pasaules pieredzē dažādās cilvēku tirdzniecības jomās.

*<http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/parskats-par-2021-gadu/265>

Šaubas par stāstu ticamību ir saprotamas, jo lielu daļu no cilvēku tirdzniecības sabiedrība neredz, nenojauš un pat nespēj iztēloties savos ļaunākajos murgos. Sarunas, tikšanās ar svešiem cilvēkiem, izmisums un dzīves problēmu izklāstīšana digitālajā vidē, neprasmīga informācijas izvērtēšana un liela paļaušanās uz to, ka pasaule ir jauka un skaista, bez ļaunuma un briesmām, var būt galvenie riski kļūt par cilvēku tirdzniecības upuri. Tā ir arī doma – “ar mani nekas slikts nenotiks”. Patiesībā ir tik daudz brīdinājumu signālu, kurus ikdienā mēdzam nepamanīt. Kampaņā aicinām meklēt **sarkanos karogus jeb brīdinājuma vārdus un frāzes**. Tie simbolizē brīžus un apstākļus, kuriem jāpievērš uzmanība, ja tādos nonāc Tu vai kāds Tev zināms cilvēks. Esi vērīgs, neuzķeries uz spožā āķa! Ieraugi brīdinājuma karogus, pasargā sevi un citus, lai nepiedzīvotu vienu no smagākajiem cilvēktiesību pārkāpumiem – cilvēku tirdzniecību. Ne velti pat sens latviešu tautas sakāmvārds vēstī, ka “ne viss ir zelts, kas spīd”. Pirms piekristi kaut kam šķietami vilinošam, izpēti, vai tas ir droši. Apjautāties draugiem, paziņām, meklē papildu informāciju.

Ja piedzīvo situāciju, kur Tu pats vai kāds Tev zināms cilvēks ir cietis no cilvēku tirdzniecībai raksturīgiem pāridarījumiem, ziņo Valsts policijai, kā arī nekavējoties vērsies Centrā MARTA vai biedrībā “Patvērums “Drošā māja””, lai saņemtu atbalstu atgriezties kaut cik normālā dzīvē.

UPURA CV

Vārds: Katrīna

Vecums: 16

Āķis: Instagram sludinājums
darbam modeļu aģentūrā

Rezultāts: iesaistīšana
prostitūcijā

Ko darīt? Ziņo Valsts policijai, Centram MARTA vai "Patvērums "Drošā māja"".

Palīdzība: sociālā rehabilitācija, tostarp psihologa un jurista konsultācijas

Cilvēku tirdzniecība ir viens no smagākajiem iespējamajiem cilvēktiesību pārkāpumiem.

16 gadus vecā Katrīna sociālo mediju platformā Instagram ierauga darba sludinājumu modeļu aģentūrā. Piedāvājums **pārsteidzoši vilinošs** – labu dizaineru apģērbu demonstrēšana, profesionālas fotosesijas, labs atalgojums, braucieni uz ārzemēm, izaugsmes iespējas. Katrīna piesakās un **nekavējoties** saņem apstiprinājumu. Pēc **pāris mēnešiem** jau ir iejutusies organizācijā, dodas ārzemju braucienā, kur viņai un viņas draudzenēm jādemonstrē tērpi **privātiem**, ļoti turīgiem klientiem. Meitenēm **atņem** telefonus, it kā aizbildinoties ar klientu drošības standartiem pasākuma telpās. Ilgu laiku ar Katrīnu **nav**

iespējams sazināties, tāpēc viņas draudzene Latvijā vēršas policijā, ziņojot, ka Katrīna ir pazudusi. Tā kā meitene jau **gadu dzīvo kopmītnēs**, viņas vecākiem nav ne jausmas, ka ar meiteni kaut kas nav kartībā, jo nesen vēl runājuši. Pēc policijas iesaistes un intensīva darba vairāku mēnešu garumā izdodas atrast Katrīnu un citas meitenes, kuras bija uzķērušās uz viltus modeļu aģentūras āķa vietnē Instagram. Realitātē – uzreiz pēc nonākšanas ārzemēs, meitenes sazāļoja, aizveda uz slēgtām telpām, atņēma telefonus, dokumentus, iesaistīja prostitūcijā.

Katrīna ir cilvēku tirdzniecības upuris. Taču tāpēc, ka viņas draudzene vēršas policijā laikus, bija iespēja atrast vismaz kādas pēdas, lai nokļūtu pie cietušās. Cilvēku tirdzniecība ir viens no smagākajiem iespējamajiem cilvēktiesību pārkāpumiem. To mēdz dēvēt arī par mūsdienu verdzību, un tā pasaulē tiek uzskatīta par trešo ienesīgāko kriminālo biznesu pēc narkotiku un ieroču tirdzniecības. Centrs MARTA upuriem nodrošina sociālā atbalsta pakalpojumus, tostarp psihologa un jurista konsultācijas, neatkarīgi no tā, ka policija vēl nav pabeigusi izmeklēšanu. Vairāk par cilvēku tirdzniecībā cietušo meiteņu un sieviešu iespējām saņemt palīdzību lasi Centra MARTA mājaslapā (marta.lv).

UPURA CV

Vārds: Kristiāns

Vecums: 14

Āķis: čatiņš un kailfoto apmaiņa vietnē Snapchat ar simpātiju

Rezultāts: kailfoto jaunu cilvēku rokās, seksuālā eksploatācija

Ko darīt? Ziņo Valsts policijai, Centram MARTA vai "Patvērums "Drošā māja"".

Palīdzība: sociālā rehabilitācija, tostarp psihologa un jurista konsultācijas

Bērnu un jauniešu tirdzniecības pazīmes: nestāsta, ar ko runā vai tiekas, augsts trauksmes līmenis (piemēram, pastāvīgi nervozs vai nedrošs), izolējas no pastāvīgajiem draugiem, kā arī citas pazīmes.

Kristiāns ir 14 gadus vecs basketbolists, kurš patīk daudzām meitenēm. Viņš aktīvi sarakstās ar viņām dažādās sociālo mediju platformās, tostarp jauniešu vidū populārajā vietnē Snapchat sūta bildes no ikdienas gaitām. **Ar kādu 15 gadus vecu meiteni sazinās katru dienu, kaut dzīvē nav tikušies.** Kristiāns saņem no meitenes kailfoto, nosūta arī viņai bildi, kur kails stāv pie spoguļa sporta zāles ģērbtuvē. Viņš jau ir izstāstījis, ka aktīvi trenējas, tāpēc viņam tāds sportisks augums. Meitene gan atbild koķetējot, ka **viņa jau zina, kur viņš ir, jo pie bildes redzama atrašanās vieta jeb lokācija.**

Kristiāns aicina meiteni satikties, bet tas nenotiek. **Sarakste un attēlu apmaiņa turpinās pāris mēnešus, līdz kādā dienā meitene raksta, ka viņa vairs nevēlas ar puisi sarakstīties. Viņa sāk draudēt, ka izplatīs visiem viņa bildes.** Kristiāns nevēlas, lai tā notiek, jautā, kā var to novērst. Meitene paziņo, ka **vēlas, lai viņš noliek simts eiro** slepenā vietā. Puisis paņem savu iekrāto naudu, aizņemās vēl no drauga desmit eiro, **izpilda prasīto.** Nauda pazūd, tomēr meitenes **šantāža turpinās.** Viņa pieprasa vēl naudu, šoreiz jau pāris simtus. Jaunietis aizņemās no vairākiem draugiem, noliek slepenajā vietā, tomēr viss turpinās.

Pēc laika kāda no Kristiāna bildēm parādās jauniešu čatos, taču neviens nezina, kurš tieši to ir izplatījis. Kristiāna vecāki pēc ziņas no klases audzinātājas vēršas policijā. Policija informē, ka ļoti iespējams, jaunieša bildes tiek izmantotas tirdzniecībai. **Sarakste ar meiteni vietnē Snapchat ilga vairākus mēnešus un dažāda veida kailfoto tajā bijis daudz.** Jaunietis izstāsta, ka ir saņēmis bildes arī no meitenes. Kristiāns savam priekam ir uztaisījis ekrānšāviņus. Policija tos apskata un secina, ka šīs ir bijušas vienkārši **no interneta dzīlēm paņemtas kādas jaunas sievietes bildes,** kuras izmantotas, lai radītu lielāku iespēju, ka jaunietis iedos savas bildes. [Turpinājums nākamajā lapā.]

Lai arī sākotnēji šis izskatās pēc stāsta par izspiešanu, patiesībā aiz šīs mistiskās meitenes atrodas kāds vervētājs, kurš no visa šī procesa gūst peļņu, jo turpina izplatīt Kristiāna attēlus interesentiem. Arī šī ir bērnu tirdzniecības forma, kurā būtisks emocionālais kaitējums nodarīts nepilngadīgai personai jeb bērnam.

Lai gan šobrīd Latvijā Krimināllikuma izpratnē šo sauktu par bērna iesaistīšanu pornogrāfijā, tiesībsargs šādus gadījumus pielīdzinātu cilvēku tirdzniecībai. Pasaulē netrūkst gadījumu, kad jauniešus digitālajā vidē atrod tie, kuri pēcāk viņus vēlas seksuāli izmantot, kā arī iesaistīt citās cilvēku tirdzniecības formās. Šis ir vēl viens iemesls, kāpēc būtiski ir atkal un atkal atgādināt gan saviem bērniem, gan audzēkņiem, ka digitālā vide ir forša, tomēr tajā ir jābūt ļoti uzmanīgam. Gadījumos, kad bērns vai jauniešs ir kļuvis par cilvēku tirdzniecības upuri vai ir tikai aizdomas par to, ir jāvērsas pie Centra MARTA, lai kopīgiem spēkiem palīdzētu jaunajam cilvēkam atgriezties normālā dzīvē.

Svarīgi piefiksēt bērnu un jauniešu tirdzniecības pazīmes, piemēram, jauniešs nestāsta, ar ko viņš runā vai tiekas, augsts trauksmes līmenis (piemēram, pastāvīgi nervozs vai nedrošs) vai izolējas no saviem pastāvīgajiem draugiem, kā arī daudzas citas pazīmes. Neesi vienaldzīgs, noskaidro, kas aiz tā slēpjas! Ziņo Centram MARTA, jo sociālās rehabilitācijas programma cilvēku tirdzniecības upuriem piedāvā dažāda veida palīdzību, tostarp psihologa un jurista konsultācijas. Vairāk par palīdzību lasi mājaslapā (marta.lv).

UPURA CV

Vārds: Rolands

Vecums: 58

Āķis: Facebook sludinājums
haltūrai zemnieku saimniecībā

Rezultāts: ekspluatācija darbā,
fiziska ietekmēšana

Ko darīt? Ziņo Valsts policijai, Centram MARTA vai
"Patvērums "Drošā māja"".

Palīdzība: sociālā rehabilitācija, tostarp jurista un
psihologa konsultācijas

2021. gadā Latvijā darbaspēka ekspluatācijai bija
pakļauti 49 vīrieši un četras sievietes.

Rolands ir nesen atlaists no darba, meklē iespējas nopelnīt. Viņš vietnē Facebook pamana sludinājumu, ka zemnieku saimniecība meklē darbiniekus. Daži paziņas piedalās diskusijā komentāru sadaļā, Rolands nospriež, ka labs piedāvājums, jo sola maksāt EUR 6,00 par stundu uz rokas, kā arī ir nodrošinātas ēdienreizes un dzīvošana labos sadzīves apstākļos. Rolands piesakās, viņu **ātri** vien pieņem darbā, saimnieks **paņem Rolanda pasi glabāšanā pie sevis**. Norāda, ka **saziņa turpmāk notiks tikai interneta vidē**. Zemnieku saimniecības vadītājs sarunās ir **ļoti strups, viegli**

aizkaitināms, uz jautājumiem atbild neregulāri. Bet Rolandam naudu vajag, jo citu darbu neizdodas atrast. Viņš strādā jau trīs mēnešus, **sadzīves apstākļi nebūt nav no tiem labākajiem**. Jautājot, kad varētu saņemt naudu, viņam **regulāri atbild: "Nākamajā nedēļā būs nauda."** Tā laiks iet, visi iekrājumi iztērēti. Ar laiku komunikācija ar saimnieku kļūst pavisam asa. Kad Rolands ierunājas par došanos prom, saimnieks viņam **draud, ka neatdošot pasi**. Kādā no reizēm Rolands apgāž produktu uzglabāšanas kastes, dažas saplīst. Saimnieks viņam **iesit**, pasakot, ka par to **vēl nedēļu nemaksās**. Vairāk nekā piecus mēnešus Rolands strādājis 18 stundas dienā, **zaudējis svaru, paslikstinājusies veselība**. Viņam ir kauns par notiekošo, bet viņš nezina, kā tikt prom no šīs vietas, jo ir bail, ka apdraudēs viņa veselību vai dzīvību. **Iekaustīšana kļūst par ikdienu**. Pēc deviņu mēnešu mocībām Rolands aizbēg no saimniecības. Dzelzceļa stacijā viņu uzrunā kāds vīrietis, kurš redz, ka Rolandam ir pārsista uzacs. [Turpinājums nākamajā lapā.]

Rolands ir cilvēku tirdzniecības upuris, kurš savas ievainojamības dēļ uzķērās uz vilinoša darba piedāvājuma, kas izrādījās krāpšana un pazemošana. Jāatzīmē, ka pēc Iekšlietu ministrijas datiem 2021. gadā Latvijā darbaspēka ekspluatācijai bija pakļauti 49 vīrieši un četras sievietes, seksuālajai ekspluatācijai bija pakļautas septiņas sievietes un piespiedu fiktīvajām laulībām – viena sieviete. Statistika liecina, ka Rolands nav vienīgais, kuram nācies piedzīvot ko līdzīgu. Šī iemesla dēļ svarīgi ir atcerēties, ka cilvēku tirdzniecības upuri un tie, kuriem ir aizdomas, ka viņi ir pretlikumīgi izmantoti, var vērsties pēc palīdzības biedrībā "Patvērums "Drošā māja"". Sociālās rehabilitācijas programmu mērķis ir palīdzēt cilvēkiem atgriezties dzīvē un atkārtoti nepieļaut līdzīgas situācijas. Vairāk par programmām lasi biedrības mājaslapā (patverums-dm.lv).

UPURA CV

Vārds: Sofija

Vecums: 43

Āķis: Facebook sludinājums
darbam ārzemēs

Rezultāts: piespiedu darbs

Ko darīt? Ziņo Valsts policijai, Centram MARTA
vai "Patvērums "Drošā māja"".

Palīdzība: sociālā rehabilitācija, tostarp
psihologa un jurista konsultācijas

Cilvēku tirdzniecības pazīmes: cilvēks nevar paskaidrot, kur ir
dzīvesvieta, adrese, nav savu finanšu līdzekļu, nav finanšu dokumentu
(bankas kartes, konta), nezina, kādā pilsētā atrodas.

Sofija ir vājdzirdīga 43 gadus veca, vientuļa sieviete, kurai
ir **grūti atrast darbu Latvijā**, jo daudzviet attieksme pret
cilvēkiem ar invaliditāti ir slikta un viņu neņem darbā
aizspriedumu dēļ. Sofijai ir apnīcis dzīvot no pabalstiem un
līdzcilvēku žēlastības. Viņa ierauga, ka sociālo mediju
platformā Facebook ievietots sludinājums darbam ārzemēs.

**Noteikumi paredz, ka jāuzkopj viesnīcas, turklāt tiks
nodrošināti ar ceļu un dzīvošanu saistītie izdevumi, kā arī
garantēta laba alga.** Piedāvājums aktuāls tieši pavasara –
vasaras periodā. Sofija piesakās,

pabrīdinot, ka darbu darīs atbildīgi, taču ar viņu būs
mazliet grūtāk sazināties, jo viņa slikti dzird un runā ļoti
maz. Darba devējs norāda, ka lietu kārtība esot vienkārša
un viss būs labi. Sofija aizbrauc uz Nīderlandi. Ātri vien
viņa saprot, ka darba apstākļi ir slikti, taču viņa nezina,
pie kā vērsties pēc palīdzības. **Viņas pase atrodas
glabāšanā pie vadītāja, telefonu atļauts lietot tikai 30
minūtes dienā vadītāja klātbūtnē.** Lai arī darbu viņa pilda
godprātīgi, darba samaksa jau otrajā mēnesī samazinās
uz pusi. Kad Sofija uzraksta vēstuli darba devējam, **viņai
piedraud**, ka viņa uz visiem laikiem paliks šajā valstī.
Vienā no reizēm, kad darba devējs atvedis Sofiju uz
veikalu iepirkt higiēnas preces, viņa pieiet pie pārdevējas
un cenšas parādīt, ka viņai draud briesmas. Pārdevēja
viņu īsti nesaprot, bet bailes ir redzamas pat acīs, tāpēc
izsauc policiju. Sofija tikmēr ir **paslēpusies tualetē**, jo
baidās, ka tūlīt viņu aizvedīs. Ierodas policija, kura ar
telefona un tulkošanas programmas palīdzību cenšas
saprast aptuveno situāciju. Tiek iesaistīta Latvijas
vēstniecība. [Turpinājums nākamajā lapā.]

Sofija ir cilvēku tirdzniecības upuris, jo uzķērās uz vilinoša darba piedāvājuma vietnē Facebook. Viņa bija ļoti ieinteresēta dabūt darbu, viņas finansiālais stāvoklis bija slikts, jo darba iespēju Latvijā bija maz. Kopumā var teikt, ka digitālajā vidē cilvēku tirdzniecība kļūst arvien izplatītāka, vervēšana sociālajos tīklos ir regulāra parādība. Diemžēl mazaizsargāti cilvēki, piemēram, cilvēki ar invaliditāti, seniori vai bērni, samērā bieži cieš no dažādiem pāridarījumiem. Viņi ir iesaistīti cilvēku tirdzniecības ķēdēs, jo nereti ir tie, kuri ir izmisuši, vēlas nopelnīt un ir gatavi riskēt naudas un labākas dzīves meklējumu dēļ, ignorējot brīdinājuma karogus. Ja zini kādu, kurš piedzīvo līdzīgu situāciju, palīdzi, neesi vienaldzīgs! Biedrība "Patvērums "Drošā māja"" savā sociālās rehabilitācijas programmā cilvēku tirdzniecības upuriem palīdz atgūties no piedzīvotā, nodrošinot dažāda veida pakalpojumus, tostarp psihologa un jurista konsultācijas, ja tādas nepieciešamas. Plašāk par pakalpojumu klāstu lasi "Patvērums "Drošā māja"" mājaslapā (patverums-dm.lv).

UPURA CV

Vārds: Igors

Vecums: 68

Āķis: e-pastā saņemts darba piedāvājums

Rezultāts: piespiedu darbs, brīvības ierobežošana

Ko darīt? Ziņo Valsts policijai, Centram MARTA vai "Patvērums "Drošā māja"".

Palīdzība: sociālā rehabilitācija, tostarp jurista un ārstu konsultācijas

Pazīmes par cilvēku tirdzniecību darbā: cilvēks ir atkarīgs no vadītāja tādās jomās kā darbs, transports un dzīvesvieta, viņš nepamet darba telpas bez darba devēja pavadības.

Igors ir vientuļš, bet sabiedriska pensijas vecuma kungs, kurš neregulāri, tomēr piepelnās, darot neliela apjoma remontdarbus. Kādu dienu e-pastā viņš pamana pirms mēneša pienākušu ziņu, ka netālu esošā tipogrāfija meklē darbinieku saimnieciskiem darbiem. **Vēstule rakstīta tā, it kā domāta tieši Igoram, kaut arī viņam neviens pazīstams cilvēks tajā nestrādā.** Tā kā Igors **e-pastu izmanto ļoti reti**, tad pat neiedomājas, ka no šīs informācijas vislabāk būtu izvairīties. Viņš sazinās ar norādīto kontaktpersonu, vienojas, ka jau **nākamajā dienā** viņam pat atbrauks

pakaļ. **Katru dienu viņu ved uz un no darba.** Darba pienākumi krietni atšķiras no minētajiem remontdarbiem, **jāpako nezināmas izcelsmes vielas dažādos traukos.** Ar laiku Igoram **aizliedz tikties arī ar draugiem**, tomēr to vadītājs dara ļoti izmanīgi, sakot, ka **daudz labāk laiku ir pavadīt darbā, tur arī esot draugi.** Kolēģi ir līdžīgi kā **Igors** – arī viņus ved gan uz, gan no darba, turklāt daļa runā tikai angļu valodā, ko Igors savukārt neprot. Igors kādu laiku strādā vaiga sviedros, tomēr gadi dara savu, nav vairs tādas izturības. Tajā brīdī viņš saprot, ka patiesībā **darbā pavada tuvu 16 stundām dienā.** Viņš vairāk nekā **gadu nav ticies ar citiem cilvēkiem**, pusgadu nav bijis uz veikalu nopirkt jaunas drēbes vai citas lietas. Patiesībā – arī **alga ir kļuvusi vismaz par trešdaļu mazāka nekā sākumā.** Kad viņš paziņo, ka vēlas pārtraukt darba attiecības, vadītājs viņam **pie draud**, ka viņš dabūs trūkties un lai viņš pat nemēģinot nevienam neko teikt. Tā Igoru katru dienu ved uz un no darba vēl teju gadu. Kādā dienā Igors tipogrāfijas telpās **atrod līdz bezsamaņai piekautu** kolēģi, Igors saņem dūšu, piezvana policijai un neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestam, kuri ierodas notikuma vietā. [Turpinājums nākamajā lapā.]

Igors ir cilvēku tirdzniecības upuris, jo ilgu laiku visu viņa dzīvi noteicis darba devējs, kurš pakāpeniski Igora dzīvi padarījis neciešamu. Maza darba samaksa, ierobežota brīvība, milzīgas darba stundas un draudi. Igors uzķērās uz e-pastā izlikta āķa par labu darba piedāvājumu, ieslīga darbā tik ļoti, ka vairs nezināja, kā šīs saites pārraut. Rezultātā būtiski cietusi gan viņa fiziskā, gan emocionālā veselība. Jāatzīmē, ka darbaspēka ekspluatācija jeb piespiedu darbs ir visbiežāk sastopamā cilvēku tirdzniecības forma Latvijā, turklāt lielākoties upuri ir vīrieši. Šādās un līdzīgās cilvēku tirdzniecības situācijās upuriem palīdzību var sniegt biedrība "Patvērums "Drošā māja"", kuras sociālās rehabilitācijas programmā pieejama palīdzība cietušajiem, piemēram, jurista vai ārstu konsultācijas. Vairāk par tām lasi "Patvērums "Drošā māja"" mājaslapā (patverums-dm.lv).

UPURA CV

Vārds: Larisa

Vecums: 24

Āķis: draudzene jauno
vecāku portālā

Rezultāts: ekspluatācija,
piespiežot ubagot

Ko darīt? Ziņo Valsts policijai, Centram MARTA vai
"Patvērums "Drošā māja"".

Palīdzība: sociālā rehabilitācija, tostarp drošs
patvērums un psihologa konsultācijas

levainojamības stāvoklis – izmantoti apstākļi, kad cilvēkam nav
 citas reālas vai pieņemamas izvēles, kā vien pakļauties
 jaunprātīgai izmantošanai.

Larisa ir 24 gadus veca **vientuļā mamma**, kuras bērnam ir
vien pāris mēneši. Viņas vecāki dzīvo pieticīgi, turklāt tālu
no Larisas, nevar atbalstīt viņu. **Jauno vecāku forumā Larisa**
atrod domubiedrenes, runā par bērniem, dzīvi un
finansiālajiem sarežģījumiem. Viena mamma izrāda lielu
interesi par jaunās sievietes dzīvi. **Uzklausa visas detaļas**
par viņu un mazuli. Drīz vien jaunā draudzene **vēlas**
satikties, piedāvā darbu, kuru varēs apvienot ar bērna
audzināšanu, turklāt pelnīt pat vairākus simtus eiro mēnesī.
Viņai piedāvā nodrošināt dzīvokli.

Larisa visam piekrīt, **paraksta dažādus papīrus,**
neiedziļinoties to saturā. Sākumā Larisai liek uzkopt
kādas telpas. Tad viņai piedāvā, ka varētu kopā ar
mazuli doties uz Rīgu un pie lielveikala pastaigāties,
lūdzot svešiniekiem naudu. Tas esot labs veids, jo visus
iežēlinot mazi bērni, un iztika būšot garantēta. Larisa
piekrīt. Kad vairākas dienas viņai izdodas no cilvēkiem
saņemt vien pāris eiro, viņas draudzene **kļūst dusmīga,**
sāk draudēt, ka atņems dzīvokli un izliks Larisu ar mazuli
uz ielas. **Līgumā taču esot apliecinājusi,** ka uzkops telpas
kā pilnas slodzes darbā, bet te vēl labāks piedāvājums
un peļņa. Larisa baidās par līguma saistībām un citiem
parakstītajiem dokumentiem. Viņa ar mazuli uz rokām
izmisīgi cenšas izlūgties naudu cilvēkiem. Ubagošana ir
kļuvusi par viņas cīņu par dzīvību. Daudzi cilvēki iet
garām, kāds iemet sauja eiro. Draudzene pieprasa savu
nodevu par lielisko peļņas ideju. **Vairāk nekā 80% no**
saubagotās naudas Larisa atdod savai draudzenei –
"priekšniecei". [Turpinājums nākamajā lapā.]

Larisa ir cilvēku tirdzniecības upuris. Piespiešana ubagot ir viena no cilvēku tirdzniecības formām. Nereti upurus savervē ubagošanai viņu ievainojamības un bezpalīdzības stāvokļa dēļ. Ievainojamības stāvoklis nozīmē, ka tiek izmantoti apstākļi, kad cilvēkam nav citas reālas vai pieņemamas izvēles, kā vien pakļauties ekspluatācijai jeb ļaunprātīgai izmantošanai. Svarīgi, lai mēs kā sabiedrība ieraudzītu šādus gadījumus un kopā ar Centrs MARTA palīdzētu viņiem izkļūt no šīm situācijām. Vairāk par Centrs MARTA sociālās rehabilitācijas programmu lasi mājaslapā (marta.lv).

UPURA CV

Vārds: Evija

Vecums: 21

Āķis: vietnē TikTok saņemts
aicinājums strādāt ārzemēs

Rezultāts: piespiedu fiktīvās
laulības

Ko darīt? Ziņo Valsts policijai, Centram MARTA vai
"Patvērums "Drošā māja"".

Palīdzība: sociālā rehabilitācija, tostarp jurista un
tulka pakalpojumi

Iekšlietu ministrijas statistikā redzams būtisks piespiedu fiktīvo laulību
skaits samazinājums, taču Latvijā joprojām katru gadu tādas ir.
Arī 2021. gadā konstatēts viens piespiedu fiktīvo laulību gadījums.

Evijai ir 21 gads, viņa ir profesionāla dejojāja. Viņas hobijs
ir video filmēšana vietnē TikTok. Cilvēki mēdz piedāvāt
darbu – piemēram, sniegt priekšnesumus dažādos
pasākumos. Jaunajai sievietei TikTokā uzraksta kāda dāma,
piedāvā lielisku darbu kādā Rietumeiropas valstī, kur labā
restorānā jāsniiedz dažādi mākslinieciski deju priekšnesumi
pāris reižu nedēļā. **Labā alga, bonusu sistēma un skaists
dzīvoklis. Evija piekrīt un dodas uz ārzemēm, darbs kopumā
tik tiešām ir patīkams – krāšņi tērpi, jauki kolēģi, taču
ienākumi ir neoficiāli.** Reiz kādā sarunā dāma, kura

piedāvājusi darbu, izsaka tādu frāzi, ka Evija varētu
nopelnīt vēl vairāk. **Viņai piedāvā aiziet uz dzimtsarakstu
nodaļu un sarakstīties ar kādu vīrieti. Tas it kā viņai
neprasīšot neko daudz, jāuzliek tikai paraksti un gatavs!**
**Par to saņemšot desmit tūkstošus eiro un, iespējams, vēl
kādus labumus.** Evija sākumā ir skeptiska, bet tad
vadītāja viņu motivē **draudot** – gadījumā, ja viņa to
nedarīs, tad darbs būs jāzaudē. **Vadītājai neesot arī
 citas izvēles, kā vien vērsties atbildīgajās institūcijās, lai
informētu par Evijas pārkāpumiem, jo viņa zina, ka Evija
dzīvoklī glabājot neatļautas vielas.** Evija negrib zaudēt
darbu, taču vēl mazāk viņa grib iekulties nepatīkšanās
ar policiju. Viņa zina, ka pati neuzglabā neatļautas
vielas, bet dzīvokli nodrošina darba devējs, tāpēc
pilnībā droša par to, kas tajā atrodas, viņa nav. Evija
piekrīt laulībām. Viņi sarakstās jeb kļūst par vīru un sievu.
**Evijai liek parakstīt arī kādus citus papīrus. Viņa nesaprot
rakstīto, jo valoda ir sveša, tomēr ierauga uz veidlapas
logo, kas liecina par kādu kredītiestādi.** Laiks rit, Evija
saņem vēstuli. Ar internetā pieejamas tulkošanas
programmas palīdzību viņa saprot, ka **uz viņas vārda
paņemts liels kredīts,** kurš būs jāatmaksā. Viņai tādas
naudas nav.

[Turpinājums nākamajā lapā.]

Kādā dienā vīrietis, kurš skaitās Evijas vīrs, ierodas restorānā, uzstājot, ka **Evijai un viņam vajadzētu radīt bērnu**, lai viņa stabilitāte Eiropā būtu garantēta vēl vairāk. **Vīrs ir trešās valsts pilsonis, kurš savā valstī ir veiksmīgs uzņēmējs, tomēr patiesībā viņu Eiropā interesē tikai garantētas tiesības piedalīties procesos, ko laulības un kopīgi bērni ar eiropieti lieliski palīdz īstenot.** Evija nobīstās no šī paziņojuma un zvana savai draudzenei Latvijā, kura ir juriste. Draudzene Evijai iesaka nekavējoties doties uz Latvijas vēstniecību un izstāstīt visu situāciju, lūdzot palīdzību situācijas risināšanā un garantējot sadarbošanos no savas puses.

Evija ir cilvēku tirdzniecības upuris, jo uzķērās uz ātras un lielas naudas āķa, piekrītot strādāt nelegālu jeb neregistrētu darbu. Sekojošie draudi Eviju piespiež rīkoties neapdomīgi, viņa ir iebiedēta, svešā valstī, turklāt bez valodas zināšanām. Par spīti tam, ka Lekšlietu ministrijas statistikā redzams būtisks piespiedu fiktīvo laulību skaita samazinājums, Latvijā joprojām kopš 2014. gada katru gadu tiek konstatēti piespiedu fiktīvo laulību gadījumi. Arī 2021. gadā konstatēts viens gadījums.*

*http://www.cilvektirdznieciba.lv/uploads/files/ct_parskats_2021.pdf, 4.lpp.

Piespiedu fiktīvo laulību upuri nereti ir jaunas sievietes, kuras nav informētas par to, cik nopietnas sekas var būt šīm laulībām. Ja piedzīvo līdzīgu situāciju, nekavējies, meklē palīdzību vai ziņo par kādu, kurš atrodas līdzīgā situācijā. Vērsies Centrā MARTA vai "Patvērumā "Drošā māja"", jo abas šīs organizācijas sniedz sociālo rehabilitāciju cilvēkiem, kuri cietuši no cilvēku tirdzniecības. Vairāk par pakalpojumu klāstu - Centra MARTA (marta.lv) un "Patvērums "Drošā māja"" (patverums-dm.lv) mājaslapā.

UPURA CV

Vārds: Arvis

Vecums: 28

Āķis: randiņš ar meiteni no Tinder

Rezultāts: orgānu tirdzniecība

Ko darīt? Ziņo Valsts policijai, Centram MARTA vai "Patvērums "Drošā māja"".

Palīdzība: psihologa konsultācijas, finansiāls atbalsts medikamentu iegādei

Cilvēku tirdzniecības veidi: orgānu tirdzniecība, seksuālā eksploatācija, mājkalpība, piespiedu darbs, piespiešana ubagot, veikt noziegumus, fiktīvi laulāties u.c.

Šis stāsts ir radījis lielu sabiedrības interesi, diskusijas, mediju publikācijas. Šis NAV stāsts par vienu konkrētu cilvēku, šis ir stāsts par orgānu tirdzniecības riskiem mūsu ikdienā pat visneiedomājamākajās situācijās. Tam par pamatu ir ņemti vairāki līdzīgi stāsti par cilvēku orgānu izņemšanu pasaulē.

Arvim patīk izmantot vietni Tinder, lai iepazītos ar meitenēm. Kādā vakarā viņš saprot, ka jau nedēļu nav bijis uz nevienu randiņu. Atver telefonā aplikāciju Tinder, pēc

brīža – sakritība ar kādu ļoti izskatīgu ārzemnieci, pēc 30 minūtēm jau randiņš. Abi dzīvespriecīgi, jauni cilvēki, viss, kā Arvim ierasts, tikai meitene īpaši steidzina notikumus – labprāt uzreiz aicina pie sevis, paķer veikalā vīnu, abi bauda vakaru. Arvis saprot, ka jūtas iereibis, bet tas parasti nav šķērslis. Pēc brīža puisim sāk nākt miegs tik ļoti, ka vairs nespēj uzturēt sarunu. Viņš aizmieg dīvānā. Arvis pamostas vannā kails, neciešami sāp galva un mugura, apkārt ir asinis. Viņš krīt panikā, cenšas tikt ārā no istabas, jo vairs neatceras, kas iepriekšējā vakarā noticis. Meklē mantas, neatrod. Tikko kustoties, jaunais vīrietis izrāpo uz ielas, kur viņu pamana garām braucošās mašīnas šoferis. Izsauc neatliekamo medicīnisko palīdzību, lai nogādātu Arvi slimnīcā, kurā konstatē, ka viņam ir izņemta viena niere, turklāt ārsti atzīmē, ka brīnumains ir fakts, ka viņš vispār ir dzīvs.

Arvis ir orgānu tirdzniecības upuris, kuram brīnumainā kārtā ir palaimējies izdzīvot, tomēr par dzīves kvalitāti iepriekšējā līmenī viņš var aizmirst. Paļaušanās uz jauniepažīto meiteni rezultējies invaliditātē uz mūžu un virknē veselības problēmu, nemaz nerunājot par emocionālo traumu, ko šis notikums atnesis. Pateicoties kāda ārsta ieteikumam, Arvis drīz nonāk "Patvērums "Drošā māja"" redzeslokā, kur viņš saņem tūlītēju atbalstu – psihologa konsultācijas un finansiālu atbalstu medikamentu iegādei. [Turpinājums nākamajā lapā.]

Diemžēl Latvija ir gan cilvēku tirdzniecības upuru izcelsmes valsts, gan mērķa valsts, kurā dažādos veidos ekspluatē cilvēkus, gan tranzīta valsts, caur kuru cilvēkus nogādā citās valstīs. Cilvēku tirdzniecība izpaužas dažādos veidos, piemēram, kā seksuālā ekspluatācija, mājkalpība, orgānu tirdzniecība, piespiedu darbs (darbaspēka ekspluatācija), piespiešana ubagot, veikt noziegumus, fiktīvi laulāties un citos veidos. Vairāk par "Patvērums "Drošā māja"" palīdzības iespējam cilvēku tirdzniecības upuriem lasi mājaslapā (patverums-dm.lv).

Papildu uzziņai: ANO Narkotiku un Noziedzības biroja 2020. gada vispārējā ziņojumā par cilvēku tirdzniecību ir norādīts, ka, lai gan joprojām tika konstatēts neliels skaits, ziņojuma periodā par cilvēku tirdzniecību orgānu izņemšanas nolūkā tika ziņots gan no Āfrikas un Āzijas, gan no Eiropas. 2017. gadā tika ziņots par aptuveni 25 upuriem, un 2018. gadā šis skaits bija pieaudzis līdz vairāk nekā 40.* Un tieši vīrieši ir biežāk pakļauti šai cilvēku tirdzniecības formai.**

*https://www.unodc.org/.../tip/2021/GLOTiP_2020_15jan_web.pdf, 37. lpp.

**Turpat, 17. lpp.